

USNESENÍ – Zdroj: CODEXIS

Nejvyššího soudu ČR

ze dne 4. 4. 2000

Soudní přezkum platnosti usnesení valné hromady. Podmínka převedení obchodního podílu

sp. zn./č. j.:

29 Cdo 2811/99

Právní věta:

I. Platnost usnesení valné hromady společnosti s ručením omezeným není soud oprávněn přezkoumávat jinak, než postupem podle ustanovení § 131 Obchodního zákoníku, výjimku zakládá zákon jen pro rejstříkový soud ve smyslu ustanovení § 120 odst. 2 a § 200b odst. 2 OSŘ. Jako předběžnou otázku však soudy nemohou přezkoumávat platnost smluv o převodu obchodního podílu i jiných právních úkonů.

II. Podmínka přednostní nabídky obchodního podílu ostatním společníkům je objektivní podmínkou oprávnění převést obchodní podíl na třetí osobu, není-li splněna, nelze obchodní podíl na třetí osobu platně převést.

Atlas consulting, spol. s r. o.

Z odůvodnění:

Napadeným usnesením připustil krajský soud zpětvzetí žaloby, zrušil rozsudek okresního soudu ze dne 20. 2. 1998, čj. 12 C 14/97-58, ve znění doplňujícího usnesení ze dne 20. 2. 1998, čj. 12 C 14/97-69, a zastavil řízení ve věci.

V odůvodnění svého usnesení odvolací soud uvedl, že dne 2. 7. 1998 bylo soudu prvého stupně doručeno podání P. J., v němž uvedl, že za žalobkyni podával žalobu tehdejší jednatel J. H. Z rozhodnutí valné hromady se však dne 22. 4. 1997 stal jednatelem žalobkyně P. J.; rozhodnutí valné hromady je bez ohledu na zápis v obchodním rejstříku účinné jeho přijetím. P. J. je proto oprávněn vypovědět plnou moc advokátovi a vzít žalobu zpět.

Odvolací soud nejprve řešil, zda je P. J. osobou oprávněnou jednat jménem žalobce, tedy zda je jeho jednatelem. Z úplného výpisu z obchodního rejstříku odvolací soud zjistil, že jako jediný jednatel a také jediný společník žalobkyně je v něm zapsán od 7. 4. 1997 J. H.

Ze zprávy rejstříkového soudu ze dne 15. 12. 1998 soud zjistil, že P. J. podal návrh, došlý 18. 4. 1997, na provedení změny v zápisu údajů o společníkovi a jednatele žalobkyně (založený ve spisu pod č. 1. 26), kterým se domáhal, aby byl zapsán do obchodního rejstříku jako jediný společník a jednatel žalobkyně, namísto J. H., protože J. H. sice prodal svůj podíl ve společnosti, avšak s podmínkou, která dosud nenastala, což dokládal listinami. Zmíněný soud vyřídil toto podání tak, že vyzval k zaplacení soudního poplatku a posléze pro jeho nezaplacení řízení zastavil, přičemž usnesení o zastavení řízení převzal osobně "jediný společník a jediný jednatel" J. H. "Usnesení mělo nabýt právní moci 22. 2. 1998".

Odvolací soud dále uzavřel, že ke dni 1. 7. 1996 ztratil zápis jednatelů společnosti s ručením omezeným do obchodního rejstříku konstitutivní povahu. Jednatelem se příslušná osoba stává již okamžikem, ke kterému byla do funkce určeným způsobem ustavena. Proto se odvolací soud podrobněji zabýval

vývojem žalující společnosti, zejména s ohledem na osoby jejích společníků, kteří byli oprávněni o jmenování jednatele rozhodovat.

Ze společenské smlouvy ze dne 29. 10. 1990 odvolací soud zjistil, že žalobkyně byla založena sedmi zakladateli pod obchodním jménem C. s. r. o. Každý ze zakladatelů vložil do společnosti vklad ve výši 20 000 Kč. Jedním ze zakladatelů byl i J. H. Společenská smlouva stanoví, že podílů společníků jsou dělitelné, převoditelné a dělitelné (bod III. čl. 4) a **že společníci jsou oprávněni převést svůj podíl na jinou osobu poté, co jej přednostně nabídnou ostatním společníkům (bod 5). Dle bodu 7 téhož článku se při dodržení uvedeného postupu k převodu podílu nevyžadoval souhlas společníků.** Orgány společnosti jsou valná hromada a ředitel. Valnou hromadu svolává ředitel nejméně 14 dnů před konáním písemnou doporučenou pozvánkou s programem a příslušnými podklady. V působnosti valné hromady je podle čl. 9 bod 4 mj. rozhodování o změně společenské smlouvy, o převzetí podílu na jiných společnostech, zřízení nebo zrušení poboček a převody podílů společníků. Při rozhodování valné hromady podle čl. 9 bod 4 je třeba souhlasu všech společníků. Toto ustanovení má klíčový význam zejména pro posouzení řetězce dalších úkonů.

Z rozsudku vrchního soudu ze dne 5. 10. 1995, čj. 7 Cmo 231/94-78, který nabyl právní moci dne 20. 11. 1995, odvolací soud zjistil, že usnesení o vyloučení společníka J. H. ze žalující společnosti ze dne 30. 11. 1991, je neplatné, protože valná hromada, která o vyloučení rozhodla, nebyla řádně svolána. Důsledkem tohoto rozhodnutí, které je podle § 131 odst. 4 obchodního zákoníku závazné pro každého, je, že J. H. je nadále společníkem žalobkyně. Protože společenská smlouva vyžaduje pro veškeré své změny (tedy i pro změnu obchodního jména společnosti), jakož i pro rozhodování o převzetí podílu na jiných společnostech, zřízení nebo zrušení poboček a převodu podílů společníků, aby společníci přijali rozhodnutí jednomyslně, tedy i J. H., je nutno pohlížet tak, jako by nebyla přijata vůbec. Tento důsledek postihuje dodatek č. 2 ke společenské smlouvě ze dne 2. 12. 1991, rozhodnutí o změně obchodního jména na s. r. o. K. s. ze dne 20. 4. 1993, další rozhodnutí o změně obchodního jména na K. s. s. r. o., jakož i zakladatelskou listinu ze dne 7. 2. 1995 a je otázkou výkladu znění společenské smlouvy, pro účely tohoto řízení ovšem nepodstatného, zda stejnou vadou netrpí i rozhodnutí valné hromady ze dne 7. 6. 1994 o založení společnosti u K. s., a. s. Správné obchodní jméno žalobkyně tedy je nadále C., společnost s. r. o. a platnou zůstává i původní společenská smlouva.

Jiná situace je u následných změn v osobách společníků, jakož i pokud jde o jednatele společnosti. Společenská smlouva umožňovala převést obchodní podíl na třetí osobu bez souhlasu ostatních společníků, a tedy i valné hromady, pokud k převodu došlo po předchozí nabídce ostatním společníkům, kteří nabídky nevyužili.

Z notářského zápisu ze dne 20. 4. 1993, sp. zn. N 93/93, vyplývá, že dne 28. 3. 1993 převedli dosavadní společníci (kromě J. H.) své obchodní podíly ve společnosti na třetí osoby, a to, Ing. H., RNDr. W a P. J. s tím, že první dva nabyli podíl v hodnotě 40 000 Kč a třetí v hodnotě 20 000 Kč. Porušení předkupního práva v souvislosti s tímto převodem J. H. nenamítal, tyto úkony tedy nebyly provedeny v rozporu s platnou společenskou smlouvou ani s obchodním zákoníkem (§ 115 odst. 2). Tito noví společníci na valné hromadě dne 28. 3. 1993, konané bez účasti J. H., jmenovali jednatelem společnosti P. H. namísto stávajícího ředitele Ing. T. Pokud J. H. nepodal žalobu podle ustanovení § 131 obchodního zákoníku na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, je nutno na ně pohlížet jako na platné.

Ze smluv o převodu obchodního podílu ze dne 4. 5. 1994 soud zjistil, že Ing. H a RNDr. W. sepsali s P. J. smlouvu, jejímž cílem byl úplatný převod jejich obchodních podílů ve společnosti K. s. s. r. o. na P. J., k čemuž valná hromada těchto tří společníků dala souhlas. I toto usnesení valné hromady je nutno považovat za neplatné, tj. bez právních účinků, a to ze stejných důvodů jako v případech shora zmíněných změn společenské smlouvy. Společenská smlouva podrobněji upravovala možnost převodu

obchodního podílu na jinou osobu než společníka (viz výše), ovšem na možnost převést obchodní podíl stávajícímu společníkovi dopadá pouze čl. 4 bod 4. této smlouvy, který stanoví, že podíly jsou převoditelné. Při posuzování převodu se musí proto vycházet z ustanovení § 115 odst. 1 obchodního zákoníku, podle kterého je převod obchodního podílu na jiného společníka možný se souhlasem valné hromady, nestanoví-li společenská smlouva jinak.

Souhlas valné hromady byl dán, avšak i pro přijetí takového rozhodnutí vyžadoval čl. 9 bod 4 písm. i) a bod 5. společenské smlouvy souhlas všech společníků. Ze zápisu o předmětné valné hromadě vyplývá, že souhlas společníka J. H. dán nebyl. K převodu podílu na P. J. tak došlo bez souhlasu valné hromady. Jde tedy o úkon učiněný v rozporu se zákonem, a tudíž podle § 39 občanského zákoníku absolutně neplatný. V důsledku toho jsou Ing. H. a RNDr. W. nadále společníky žalobkyně.

Ze stejného důvodu (mimo jiné) je neplatnou i smlouva ze dne 24. 11. 1995, kterou P. J. v domnění, že je jediným společníkem, zamýšlel převést celý svůj obchodní podíl, zahrnující i podíly ve skutečnosti nadále patřící Ing. H. a RNDr. W. na J. H.; nesplnění odkládací podmínky v ní sjednané a P. J. namítané i před rejstříkovým soudem je z tohoto pohledu bez významu.

Protože ke dni 24. 11. 1995 nebyl P. J. jediným společníkem a nevykonával tedy ani působnost valné hromady žalobkyně, bylo pro rozpor se zákonem neplatné i jeho rozhodnutí o svém odvolání z funkce jednatele a jmenování J. H. novým jednatelem. Toto oprávnění ze zákona přísluší pouze valné hromadě, ta však v důsledku uvedeného omylu o neexistenci dalších společníků o věci vůbec nejednala. V tu dobu přitom již bylo v právní moci rozhodnutí vrchního soudu o neplatnosti usnesení o vyloučení J. H. Tytéž závěry platí i pro další úkony P. J. jako jediného společníka vyplývající z notářského zápisu ze dne 22. 4. 1997, sp. zn. N 294/97, NZ 280/97. Je tedy třeba uzavřít, že jednatelem žalobce je nadále P. J.

Zpětvzetí žaloby tudíž učinila osoba k tomu oprávněná. Žalovaná vyslovila se zpětvzetím souhlas. Odvolací soud proto rozhodl podle ustanovení § 208 občanského soudního řádu o zastavení řízení.

Proti usnesení odvolacího soudu podala žalobkyně v otevřené lhůtě dovolání. Co do přípustnosti dovolání odkázala na ustanovení § 238a odst. 1 písm. b), co do důvodu na ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) občanského soudního řádu.

Žalobkyně, jejímž jménem udělil plnou moc k podání dovolání J. H., prohlašuje, že žádné zpětvzetí žaloby nepodala.

Odvolací soud řešil otázku, zda je P. J. osobou oprávněnou jednat jménem žalobkyně, tj. zda je jejím jednatelem. K tomu dovolatelka uvádí, že konstatování odvolacího soudu, že s účinností od 7. 4. 1997 je jako jediný jednatel a společník zapsán v obchodním rejstříku J. H., není přesné. J. H. je zapsán v obchodním rejstříku jako jediný jednatel a společník již od 20. 12. 1995. Tomu nasvědčuje i úplný výpis z obchodního rejstříku ze dne 25. 8. 1999.

Odvolací soud dovodil, že P. J. sice na J. H. převedl obchodní podíl ve společnosti, avšak s odkládací podmínkou, která dosud nenastala. Proto se zřejmě P. J. cítí být jednatelem společnosti, neboť podle něho nenastaly právní účinky smlouvy o převodu obchodního podílu. Dovolatelka však tvrdí, že "uvedená odkládací podmínka ve smlouvě o převodu obchodního podílu je irelevantní".

Dovolatelka dále poukazuje na zjevnou časovou kolizi, když se v usnesení odvolacího soudu uvádí, že P. J. podal návrh na svůj výmaz z obchodního rejstříku jako jednatele dne 18. 4. 1997, přičemž údajná valná hromada jej do funkce jednatele až dne 22. 4. 1997.

K závěru odvolacího soudu, že společník J. H. nenamítal nedodržení práva přednostní nabídky, a proto na P. J., Ing. H. a RNDr. W. byly podíly ve společnosti převedeny v souladu se společenskou smlouvou, dovolatelka uvedla, že tento závěr považuje za nesprávné právní posouzení.

Podle čl. 4 odst. 7 společenské smlouvy není třeba k převodu obchodního podílu na třetí osobu souhlasu všech společníků. **Odstavec 5 téhož článku stanoví, že podmínkou převodu je dodržení postupu podle čl. 5 a 6, tj. dodržení ujednání o přednostní nabídce obchodního podílu všem společníkům - pouze v tom případě není k převodu obchodního podílu nutný souhlas všech společníků.** Protože J. H. nedal souhlas k převodu obchodního podílu ani mu tento podíl nebyl nabídnut ke koupi, nebyl převod obchodních podílů na pány J., H. a W. platný.

K tvrzení odvolacího soudu o schválení převodu valnou hromadou dovolatelka uvedla, že taková valná hromada se nekonala, ale usnesení bylo schváleno per rollam podle § 130 obchodního zákoníku - návrh usnesení však nebyl doručen společníkovi J. H., takže jeho přijetí není platné. Přitom z návrhu na usnesení vůbec neplyne, že by se společníci měli vyjádřit k volbě P. J. jednatelem společnosti a usnesení ze dne 28. 3. 1993 neobsahuje jeho jmenování jednatelem. P. J. proto nebyl zvolen jednatelem společnosti, o čemž svědčí i plná moc, kterou mu dne 1. 4. 1993 udělil tehdejší statutární orgán žalobkyně Ing. T.

Za nesprávné považuje dovolatelka i závěry soudu o převodu obchodních podílů ve společnosti, neboť podle ustanovení § 131 odst. 3 obchodního zákoníku se neplatnost usnesení valné hromady nedotýká práv nabytých v dobré víře třetími osobami. V pochybnostech platí, že třetí osoby nabyly práv v dobré víře. Z toho vyplývá, že jak převody obchodních podílů učiněné v roce 1993 ze zakládajících společníků na pány J., H. a W., tak převody v roce 1994 z H. na W. a J. a konečně převod v r. 1995 z J. na H. jsou platné, neboť jak převodci, tak nabyvatelé obchodních podílů byli do vydání rozsudku vrchního soudu o neplatnosti usnesení o vyloučení J. H. v dobré víře, že J. H. byl vyloučen ze společnosti.

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 238 a odst. 1 písm. b) občanského soudního řádu.

Odvolací soud založil svůj závěr o tom, že P. J., který vzal jménem žalobkyně žalobu zpět, byl oprávněn jménem žalobkyně jednat, přestože nebyl jako jednatel zapsán v obchodním rejstříku, na přezkoumání platnosti několika usnesení valných hromad či jediného společníka a několika smluv o převodu obchodního podílu.

K tomu dovolací soud uzavřel, že soud není oprávněn přezkoumávat platnost usnesení valné hromady společnosti s ručením omezeným jinak, než postupem podle § 131 obchodního zákoníku. Výjimku z této zásady zakládá zákon pouze pro rejstříkový soud, který je podle § 120 odst. 2 a § 200b odst. 2 občanského soudního řádu povinen zkoumat v řízení o provedení zápisu do obchodního rejstříku, zda jsou splněny předpoklady pro povolení zápisu požadované právními předpisy, tedy i zda bylo usnesení valné hromady, v jehož důsledku má být povolen zápis do obchodního rejstříku, přijato platně.

Soudy však jsou oprávněny jako předběžnou otázku, je-li to v řízení potřebné, přezkoumávat platnost smluv o převodu obchodního podílu (stejně jako mohou takto zkoumat platnost jiných právních úkonů), s výjimkou přezkumu, zda usnesení valné hromady o udělení souhlasu s rozdělením či převodem obchodního podílu bylo přijato platně.

V projednávané věci odvolací soud o převodech obchodních podílů žalované zjistil, že dne 20. 4. 1993 převedli zakladatelé, kromě J. H., své podíly na Ing. H., RNDr. W. a P. J. Přestože společenská smlouva stanoví, že společníci mohou převést svůj podíl na třetí osobu až poté, co jej nabídli ostatním společníkům, uzavřel odvolací soud, že nebylo překážkou převodu to, že ostatní společníci své podíly předem nenabídli J. H., když J. H. uvedené porušení nenamítl. Tento závěr odvolacího soudu je

nesprávný. **Podmínka přednostní nabídky obchodního podílu ostatním společníkům je objektivní podmínkou oprávnění převést obchodní podíl na třetí osobu, tedy oprávnění, které může založit pouze společenská smlouva. Není-li tato podmínka splněna, nelze obchodní podíl na třetí osobu platně převést.**

Z uvedeného vyplývá, že Ing. H., RNDr. W. a P. J. se nestali nabyvateli obchodních podílů žalobkyně z uvedené smlouvy. V důsledku toho pak byly neplatnými i následné převody obchodních převodů, neboť osoby, které se nestaly jejich majiteli, je nemohly dále převádět.

Pokud tedy odvolací soud dovodil, že noví společníci jmenovali na valné hromadě dne 28. 3. 1993 P. J. jednatelem společnosti, není tento závěr správný, protože osoby, které nebyly společníky společnosti s ručením omezeným, nemohly tvořit její valnou hromadu, a tedy ani jmenovat jednatele. Přitom odvolací soud mohl tento závěr učinit, neboť v tomto případě neposuzoval platnost či neplatnost usnesení valné hromady, když z předchozího vyplynulo, že osoby, které rozhodnutí učinily, nemohly valnou hromadu konstituovat a rejstříkový soud o povolení zápisu P. J. jako jednatele do obchodního rejstříku nerozhodl, když řízení zastavil pro nezaplacení soudního poplatku. Z uvedeného vyplývá, že P. J. se nestal jednatelem žalované, a nemohl proto ani vzít jejím jménem žalobu zpět.

K námitce dovolatelky, že při převodu obchodních podílů na H., W. a J., byli jmenováni v dobré víře, a proto se jejich práv nedotýká neplatnost usnesení valné hromady. Nejvyšší soud uzavřel, že důvodem neplatnosti smluv o převodu obchodních podílů není neplatnost usnesení valné hromady, ale nedodržení podmínek převodu stanovených ve společenské smlouvě. A při následných převodech je pak důvodem neplatnosti to, že obchodní podíly převáděly osoby, které nebyly jejich majiteli.

Pokud jde o jmenování J. H. jednatelem společnosti, zkoumal je, před povolením zápisu do obchodního rejstříku, rejstříkový soud a shledal, že J. H. byl platně jmenován jednatelem společnosti. Toto rozhodnutí rejstříkového soudu není dovolací soud v řízení o vydání akcií a určení "vlastnického" práva k nim oprávněn přezkoumávat a je povinen pravomocné rozhodnutí o povolení zápisu jednatele respektovat.

Protože usnesení odvolacího soudu o zastavení řízení není správné, Nejvyššímu soudu nezbylo než rozhodnutí odvolacího soudu podle ustanovení § 243b odst. 1 a 2 občanského soudního řádu zrušit a věc vrátit tomuto soudu k dalšímu řízení.